

IV. Olje- og energidepartementets merknader

1. Innledning

Statkraft Energi AS har søkt om tillatelse til bygging og drift av Grasbotntjørni pumpe og til overføring av vann fra Grasbotntjørni til Langvatnet og videre til Sima kraftstasjon. Søknaden har sin bakgrunn i at Statkraft Energi AS gjennomførte et forprosjekt i 2004 for å vurdere utnyttelsen av flere mindre vassdrag i nær geografisk tilknytning til egne store eksisterende kraftanlegg. Utnyttelsen av vannressursene i Grasbotntjørni er i følge Statkraft et av de mest aktuelle anleggene, vurdert både ut i fra økonomi og miljømessige konsekvenser.

Grasbotntjørni er en del av nedbørfeltet til Austdøla. Deler av nedbørfeltet til Austdøla er tidligere regulert og overført til Sima kraftstasjon. Grasbotntjørni ligger på kote 1107. Ca 200 m fra vannet ligger Langvatnet med HRV på kote 1158 som er hovedmagasin for Lang-Sima-delen av Sima kraftverk. Ved å overføre vannet fra Grasbotntjørni opp til Langvatnet vil en få utnyttet fallhøyden ned til Sima kraftstasjon. Det skal bygges et pumpeanlegg med pumpehus nær Grasbotntjørni og en vannvei fra pumpehuset opp i Langvatnet. Det er lagt opp til en regulering av vannstanden i Grasbotntjørni på 0,2 meter. Prosjektet vil medføre en årlig tilleggsproduksjon på 8 GWh.

2. Saksbehandlingen

I departementets vurdering av om konsesjon skal gis etter vassdragslovgivningen, må fordelene og ulempene ved det omsøkte tiltaket veies opp mot hverandre. Skader og ulemper for både allmenne og private interesser skal hensyntas.

Bevaring av naturmangfoldet inngår i skjønnsutøvingen ved saksbehandlingen etter vassdragslovgivningen. Dette innebærer at miljøkonsekvensene ved overføringene av vann samt bygging og drift av Grasbotntjørni pumpe, må vurderes i et helhetlig og langsiktig perspektiv, der tiltakets bidrag til den nasjonale satsingen på fornybar energi og hensynet til kraftbalansen avveies mot forringelsen eller tapet i naturmangfoldet.

Bestemmelsen i naturmangfoldloven § 8 og prinsippene i samme lov §§ 9–12 legges til grunn som retningslinjer for vedtak etter vassdragslovgivningen. Det vises i den sammenheng til forvaltningsmålene om naturtyper, økosystemer og arter i naturmangfoldloven §§ 4 og 5. Disse forvaltningsmålene blir iakttatt ved departementets behandling etter vassdragslovgivningen.

3. NVEs innstilling

NVE viser til at dette er et lønnsomt prosjekt som ikke er i konkurranse med andre kjente prosjekter foruten tiltakshavers egne planer om et mulig småkraftverk. Tiltaket er et positivt bidrag til landets samlede regulerbare kraftproduksjon. Prosjektet vil medføre en svært avgrenset fraføring av vann, og vil ikke i særlig grad føre til endrede

forhold for en allerede sterkt påvirket bestand av innlandsørret. På bakgrunn av bl.a. Fylkesmannens uttalelser, reiser imidlertid NVE spørsmål ved forholdene for sjørretstammen i Austdøla. NVE har innhentet nye opplysninger og vurderer at sjørreten frem til nå har hatt tilstrekkelige levekår til at bestanden overlever og reproducerer. Statkraft har igangsatt et langsiktig arbeid for å bedre forholdene for og forvaltningen av sjørret i Austdøla. NVE mener på bakgrunn av dette at sjørretbestanden vil bli ivaretatt i tiden fremover. NVE finner det ikke formålstjenlig å vurdere pålegg om minstevannføring før det igangsatte prosjektet med fiskeundersøkelser er fullført. NVE peker også på at krav om minstevannføring i all hovedsak er et spørsmål som er knyttet til en eventuell fremtidig revisjon av hovedkonsesjonen for Eidfjord Nord.

Ut fra en helhetsvurdering finner NVE at fordelene og nytten ved bygging av Grasbotntjørni pumpe er større enn skadene og ulempene for allmenne og private interesser, og anbefaler at Statkraft Energi AS får tillatelse etter vannressursloven § 8 bygging av Grasbotntjørni pumpe og etter vassdragsreguleringsloven til overføring av vann fra Grasbotntjørni til Langvatnet og videre til Sima kraftstasjon. NVE vil for øvrig sluttbehandle søknaden etter energiloven om bygging og drift av de elektriske anleggene når tillatelse etter vassdragslovgivningen er gitt.

4. Høringsinstanser merknader til NVEs innstilling

Departementet har sendt NVEs innstilling på høring til Ulvik herad og Hordaland fylkeskommune. Ulvik herad går i mot utbyggingen. Fordelene for Ulvik er for små sett i forhold til ulempene, gitt den foreslåtte fordelingen av inntekter.

5. Fordeler og ulemper

Prosjektet vil bidra til økt produksjon av regulerbar kraft på om lag 8 GWh. En pumpestasjon i Grasbotntjørni vil utnytte potensialet i et eksisterende magasin på en bedre måte og dermed utnytte ressursene i et område som allerede har mange tekniske inngrep. Prosjektet er under gjeldende grenser for behandling i Samla Plan og ligger ikke i vernet vassdrag. Det er ikke i konflikt med kommunale eller fylkeskommunale planer.

Bygging av Grasbotntjørni pumpe vil gi årlige merinntekter i form av skatter og avgifter til både Ulvik herad og Eidfjord kommune, og vil føre til positiv verdiskapning i anleggsfasen for lokalsamfunnet.

Bygging og drift av Grasbotntjørni pumpe vil innebære en redusert middelvannføring i Austdøla ved samløp Norddøla på 8 %. Dette må ses i sammenheng med tidligere fraføring av vann fra vassdraget. Austdøla har en sjørretstamme, og en fraføring av vann vil kunne få negativ innvirkning på denne.

6. Departementets vurdering av tiltakets virkninger

Kunnskapsgrunnlaget

I samsvar med naturmangfoldloven § 8 første ledd om kunnskapsgrunnlaget bygger departementet på følgende for sin tilråding i denne konsesjonssaken:

- Statkraft Energis søknad av 25.10.2006 med høringsuttalelser til søknaden, og utfyllende informasjon fra søker
- NVEs innstilling av 18.05.2009
- Høringsuttalelser til NVEs innstilling.
- Oppdatert informasjon fra fiskeundersøkelser i Osavassdraget
- Artsdatabanken/Naturbase

Departementet mener at søknaden med de gjennomførte fagutredningene sammen med eksisterende kunnskap og innspill til NVEs høring, danner tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag slik at det kan tas stilling til konsesjonsspørsmålet.

Departementet viser til at materialet antas å gi den kunnskap som kreves om arters bestandssituasjon, utbredelse av naturtyper og den økologiske tilstanden i området. Også virkningene av utbyggingen er beskrevet på tilstrekkelig vis.

Departementet kan ikke se at det er usikkerhet om virkningene for naturmiljøet. For at føre-var prinsippet i naturmangfoldloven § 9 skal komme til anvendelse er det en forutsetning at det foreligger en reell risiko for alvorlig eller irreversibel skade på naturmangfoldet. Med det foreliggende kunnskapsgrunnlag kan ikke departementet se at føre-var vurdering etter naturmangfoldloven § 9 må iakttas særskilt.

Landskap

Grasbotntjørni ligger i et område som i dag har mange tekniske inngrep. Foruten de dominerende dammene for oppdemmingen av Langvatnet og flere kraftledninger, preges området av masseuttak og massetilførsel, samt veier og anleggsveier gjennom hele området. Gitt de konstruksjoner som finnes der i dag vil ikke det omsøkte prosjektet endre områdets karakter i nevneverdig grad. Prosjektet vurderes å ha små negative landskapsmessige konsekvenser.

Biologisk mangfold

Utbyggingsområdet ligger i alpin vegetasjonssone og plantelivet antas av NVE å være svært artsfattig. Det er ikke kjente funn av rødlistearter i området. Det antas at det kan forekomme rødlistede rovfuglarter til tider men det er ikke registrert hekking av slike arter i området. Utbyggingen ligger i ytterkant av et beiteområde og trekkvei for villrein, men det er ikke gjort systematisk observasjon av rein i området på mange år. Totalt sett vurderer NVE at flora og fauna i området ikke synes å ha spesiell verneverdi.

Konsesjonsmyndigheten legger til grunn at tiltaket synes å ha relativt begrensede negative effekter på biologisk mangfold jf. også naturmangfoldloven §§ 4-5 om forvaltningsmål. Departementet anser derfor ikke disse konsekvensene avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Fisk og ferskvannsbiologi

Grasbotntjørni har tidligere hatt innlandsørret, men vurderes nå å være fisketomt på grunn av eksisterende utbygginger i området. Tiltaket vurderes derfor ikke å ha noen innvirkning på fisk i Grasbotntjørni.

Osavassdraget med Norddøla og Austdøla har en sjørretstamme. Anadrom strekning i Austdøla er om lag 1 km. Det er også registrert noe villaks i vassdraget, men bestanden er svak i Austdøla etter reguleringen av Lang-Sima hvor gjennomsnittlig vannføringen ble redusert med 84%.

Statkraft har satt i gang et prosjekt for å forbedre forholdene for sjørretstammen i Austdøla og Norddøla. Forskere fra Laboratorium for ferskvannsekologi og innlandsfiske (LFI) i Bergen gjennomfører på oppdrag av Statkraft årlige fisketellinger og vannføringsmålinger for å påvise mulige flaskehalser for fisk, samt for å foreslå eventuelle avbøtende tiltak. På bakgrunn av dette arbeidet er Statkrafts tidligere pålegg om fiskeutsetting stanset i Austdøla i perioden 2007-2013.

Departementet har mottatt årsrapporter fra undersøkelsene gjennomført av LFI i 2011 og 2012 som viser at antallet registrerte villaks i Austdøla har vært lavt i hele undersøkelsesperioden 2000-2012 og et antatt gytebestandsmål ikke er oppfylt i noen av årene. LFI anslår bestanden å være tilnærmet borte. Dette bekrefter tidligere vurderinger om at vassdraget ikke har en stabil villaksstamme. For sjørret viser undersøkelsene at bestanden har variert fra 8 til 60 individer ved de årlige tellingene. Gytebestandsmålet for sjørret er oppfylt i alle årene, bortsett fra i 2011.

Statkraft har også gjennomført tiltak i vassdraget i 2011 ved å utplassere store steingrupper ved samløpet mellom Austdøla og Norddøla. Formålet med tiltaket er å gjøre området mer egnet for fisk ved bl.a. å gi bedre skjulemuligheter. LFI vurderer at tiltaket så langt har fungert godt og bidrar positivt til økt fiskeproduksjon, og anbefaler Statkraft å øke omfanget av tiltaket.

NVE har i 2009 vurdert at sjørreten har hatt tilstrekkelige levekår til at bestanden har overlevd og reprodusert. NVE har ikke anbefalt minstevannføring ut av Grasbotntjørni under henvisning til at det ikke er formålstjenlig med et slikt pålegg før eventuelle flaskehalser for sjørretstammen er påvist. NVE mener videre at et eventuelt pålegg om minstevannføring bør ses i sammenheng med revisjonen av Eidfjord Nord. De nye undersøkelsene utført av LFI dokumenterer at Austdøla har en livskraftig sjørretstamme, som overlever og reproduserer i Austdøla.

Fraføringen fra Grasbotntjørni pumpe vil redusere middelvannføringen i vassdraget med 8%. Nedbørfeltet til Grasbotntjørni pumpe ligger på over 1100 moh og vil normalt ikke bidra særlig med avrenning til Austdøla i tørre vinterperioder, da nedbøren vil komme som snø. Fraføringen av vann vurderes derfor å kun ha en marginal betydning for vannføringen i Austdøla i tørre perioder. På bakgrunn av dette finner departementet at hensynet til sjørretbestanden ikke er avgjørende i konsesjonsspørsmålet.

Statkraft har i 2010 meldt inn planer til NVE om å bygge ut Viermyr- og Austdøla kraftverk, som vil benytte fallet fra Austdølvatnet i Austdøla oppstrøms anadrom strekning. De planlagte kraftverkene vil gi en total produksjon på om lag 36 GWh og vil innebære en viss regulering av Austdølvatnet. En konsekvensutredning gjennomføres nå for prosjektet.

Konsesjon for Grasbotntjørni pumpe vil inngå som et tillegg til Statkrafts regulering av Eidfjord Nord (Osa, Sima og Bjoreio). Eidfjord Nord kan tas opp til alminnelig revisjon i 2022 i medhold av overgangsbestemmelsene fastsatt ved endring i vassdragsreguleringsloven i 1992. Departementet slutter seg til NVEs anbefaling av at Grasbotntjørni pumpe bør ha samme revisjonstidspunkt som Eidfjord Nord.

Fordeler

Det er en målsetning at årsproduksjonen av fornybar energi skal økes. Departementet finner at en utbygging i tråd med søknaden gir en bedre utnyttelse av et allerede utbygd område for å oppnå dette målet.

Samlet belastning

I spørsmålet om samlet belastning av økosystemet har departementet vurdert både allerede eksisterende inngrep og forventede framtidige inngrep.

Det nye pumpeanlegget ved Grasbotntjørni kommer i tillegg til eksisterende regulering i Lang-Sima. Tiltaket medfører ikke bygging av nye anlegg ut over pumpehus og vannveg. Tiltaket må ses i sammenheng med eksisterende veger, kraftledninger, tipper og dammer. Planlagt utbygging av Viermyr og Austdøla kraftverker inngår i vurderingen.

Departementet vurderer at den samlede påvirkningen på økosystemet i området rundt Grasbotntjørni og Langvatn ikke blir vesentlig større med tiltaket.

Det er gitt konsesjon for uttak av grunnvann fra brønner ved Austdøla til drikkevann for lasting av tankbåter. Sammen med fraføringen av vann i Austdøla på grunn av overføringen av vann fra Grasbotntjørni til Langvatn har det vært reist spørsmål om den totale reduksjonen i vannføringen vil gi negative konsekvenser for grunnvannssituasjonen i området. NVE viser til at grunnvannsuttaget i all hovedsak vil skje fra et lukket grunnvannsmagasin og dermed ikke vil påvirke vannføringen i elva. Departementet slutter seg til NVEs vurdering av at fraføringen av vann fra Austdøla på om lag 8 % ikke vil ha en vesentlig betydning for grunnvannssituasjonen i området.

Departementet mener at den samlede belastningen på økosystemet i Austdøla ikke er avgjørende for konsesjonsspørsmålet.

Vannforskriften

Vannforskriften § 12 oppstiller vilkår som må vurderes i forbindelse med etablering av nye inngrep i vassdrag. I vurderingen av om konsesjon skal gis etter vannressursloven har konsesjonsmyndigheten vurdert alle praktiske gjennomførbare tiltak som vil kunne redusere skadene eller ulempene ved tiltaket. Departementet viser til at det er foreslått en rekke vilkår, som detaljplanvilkår og naturforvaltningsvilkår som anses som egnet for å avbøte en eventuell negativ utvikling i vannforekomsten. Departementet mener at samfunnsnyttene av inngrepet ved en etablering av Grasbotntjørni pumpe vil være større enn skadene og ulempene ved tiltaket. Departementet mener at hensikten med inngrepet i form av ny energiproduksjon ikke med rimelighet kan oppnås med andre midler som er miljømessig vesentlig bedre, da tiltaket er basert på bruk av eksisterende magasin og kraftstasjon og medfører begrensede nye inngrep. Departementet viser til at denne vurderingen omfatter både teknisk gjennomførbarhet og kostnader.

Formålet med overføringen og utbyggingen er å øke produksjonen av fornybar energi, og den mulige forringelsen av naturmangfoldet på sikt som følge av inngrepet må ses i sammenheng med dette formålet. Ny regulerbar kraft har en særlig høy verdi fordi innslag av stadig større andel uregulert kraftproduksjon ikke gir samme handlingsrom som er avgjørende for utnyttelsen av energiresursene fremover. Samfunnsnyttene av tiltaket må anses som betydelig. Med de avbøtende tiltak som er foreslått, finner departementet at vilkårene etter vannforskriften § 12 er oppfylt.

Departementets vurdering og konklusjon

Etter departementets vurdering foreligger et tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å fatte vedtak i saken. Naturmangfoldloven §§ 9 til 12 er vurdert og hensyntatt i departementets behandling av søknaden.

De negative virkningen av den foreslåtte utbyggingen er i all hovedsak knyttet til fraføringen av vann i Austdøla, og konsekvenser for anadrom fisk, men vurderes ikke å være vesentlig for levevilkårene for sjørretstammen i Austdøla.

Departementet finner at det foreslåtte tiltaket gir en bedre utnyttelse av et eksisterende magasin, og vil bidra positivt med produksjon av fornybar energi.

Ulvik herad frarår at konsesjon gis hovedsakelig ut fra misnøye med fordelingen av inntekter mellom kommunene. Departementet har merket seg heradets synspunkter på det regelverket som setter rammene for denne fordelingen, men kan ikke se at dette kan få betydning for avgjørelsen av om det omsøkte tiltaket skal gis tillatelse nå.

Etter en helhetsvurdering er Olje- og energidepartementet kommet til at fordelene ved tiltaket er større enn ulempene for allmenne og private interesser, jf. vassdragsreguleringsloven § 8 og vannressursloven § 25. Departementet tilrår at Statkraft Energi AS får tillatelse etter vannressurslovens til bygging og drift av Grasbotntjørni pumpe, og etter vassdragsreguleringsloven til overføring av vann fra

Grasbotntjørni til Langvatn og videre til Sima kraftstasjon med utslipp i Eidsfjorden. Tillatelsen gis på de vilkår som følger vedlagt.

Tillatelsen til bygging av drift av de elektriske anlegg etter energiloven behandles av NVE etter reguleringskonsesjon er gitt.

Utbyggingen vil ikke medføre forurensning i driftsperioden. Departementet finner det derfor ikke nødvendig å gi tillatelse etter forurensningsloven til bygging av kraftverket. Om nødvendig må det søkes fylkesmannen særskilt om tillatelse etter forurensningsloven for utslipp i forbindelse med anleggsarbeidene.

Merknader til vilkårene

Departementet viser til NVEs merknader til vilkårene og manøvreringsreglementet og slutter seg til disse.

Olje- og energidepartementet

Tilrår:

1. I medhold av lov av 24. november 2000 nr. 82 om vassdrag og grunnvann gis Statkraft Energi AS tillatelse til bygging av Grasbotntjørni pumpe i Ulvik herad.
2. I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 17 om vassdragsreguleringer gis Statkraft Energi AS tillatelse til overføring av vann fra Grasbotntjørni til Langvatn.
3. Tillatelsene gis på de vilkår som er inntatt i Olje- og energidepartementets foredrag av 2013.
4. Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med forslag vedlagt Olje- og energidepartementets foredrag av2013.

**Vilkår for tillatelse for
Statkraft Energi AS
til å foreta
regulering og overføring av Grasbotntjørne,
samt utbygging av
Grasbotntjørne pumpe,
i Ulvik herad i Hordaland**

1

(Konsesjonstid og revisjon av vilkår)
Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon sammen med en eventuell vilkårsrevisjon av Statkrafts regulering Eidfjord Nord gitt ved Kgl. Res. 18. mai 1973. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jf. vassdrags-reguleringsloven § 10, post 3, 1. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler i dem kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2

(Konsesjonsavgifter)

For den øking av vannkraften som innvinnes ved reguleringen for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr 8,- pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr 24,- pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året.

Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften er tvangsgrunnlag for utlegg, jf. tvangsfullbyrdsloven kap. 7.

Etter forfall påløper rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

3

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket og avgivelse av kraft, jf. post 19 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4

(Byggefrister og bortfall av konsesjon)

Arbeidet må påbegynnes innen 5 år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen. I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen på kr 1 000,-.

Konsesjonen faller bort hvis ikke arbeidet er satt i gang senest fem år fra konsesjonens dato og fullføres innen ytterligere fem år jf. vannressursloven § 19 tredje ledd og vassdragsreguleringsloven § 12 nr. 1. Olje- og energidepartementet kan forlenge fristen med inntil fem nye år. I fristene regnes ikke den tid som på grunn av særlige forhold (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

5

(Erstatning til etterlatte)

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

6

(Konsesjonærens ansvar ved anlegg/drift m.v.)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, unngår ødeleggelse av naturforekomster, landskapsområder, fornminner m.v., når dette er

ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Dersom slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal vedkommende myndighet underrettes i god tid på forhånd.

7

(Godkjenning av planer, landskapsmessige forhold, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid, minst mulig skjemmende og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Konsesjonæren plikter å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det økologiske og landskapsarkitektoniske resultat blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg eller del av anlegg er satt i drift.

Hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVEs samtykke.

NVE kan gi pålegg om nærmere gjennomføring av plikter i henhold til denne posten.

8

(Naturforvaltning)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN)

- a. å sørge for at forholdene i **Austdøla** er slik at de stedeagne fiskestammene i størst mulig grad opprettholder naturlig reproduksjon og produksjon og at de naturlige livsbetingelsene for fisk og øvrige naturlig forekommende plante- og dyrepopulasjoner forringes minst mulig,
- b. å kompensere for skader på den naturlige rekruttering av fiskestammene ved tiltak,

- c. å sørge for at fiskens vandringsmuligheter i vassdraget opprettholdes og at overføringer utformes slik at tap av fisk reduseres,
- d. å sørge for at fiskemulighetene i størst mulig grad opprettholdes.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at forholdene for plante- og dyrelivet i området som direkte eller indirekte berøres av reguleringen forringes minst mulig og om nødvendig utføre kompensierende tiltak.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å sørge for at friluftslivets bruks- og opplevelsverdier i området som berøres direkte eller indirekte av anleggsarbeid og regulering tas vare på i størst mulig grad. Om nødvendig må det utføres kompensierende tiltak og tilretteleggings tiltak.

IV

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning (DN) å bekoste naturvitenskapelige undersøkelser samt friluftslivsundersøkelser i de områdene som berøres av reguleringen. Dette kan være arkiveringsundersøkelser. Konsesjonæren kan også tilpliktes å delta i fellesfinansiering av større undersøkelser som omfatter områdene som direkte eller indirekte berøres av reguleringen.

V

Alle utgifter forbundet med kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenstående vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

9

(Automatisk fredete kulturminner)

Konsesjonæren plikter i god tid før anleggsstart å undersøke om tiltaket berører automatisk fredede kulturminner etter lov av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 9. Viser det seg at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredede kulturminner, plikter konsesjonæren å søke om dispensasjon fra den automatiske fredningen etter kulturminneloven § 8 første ledd, jf. §§ 3 og 4.

Viser det seg i anleggs- eller driftsfasen at tiltaket kan være egnet til å skade, ødelegge, flytte, forandre, skjule eller på annen måte utilbørlig skjemme automatisk fredete kulturminner som hittil ikke har vært kjent, skal melding om dette sendes fylkeskommunens kulturminneforvaltning med det samme og arbeidet stanses i den utstrekning tiltaket kan berøre kulturminnet, jf. lov

av 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner § 8 annet ledd, jf. §§ 3 og 4.

10

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter fylkesmannens nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som i forbindelse med reguleringen er påkrevet av hensyn til forurensningsforholdene i vassdraget.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser i berørte vassdragsavsnitt.

11

(Ferdsel m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

Konsesjonæren plikter i nødvendig utstrekning å legge om turiststier og klopper som er i jevnlig bruk og som vil bli neddemmet eller på annen måte ødelagt/utlignjengelige.

12

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler, foreta biotopjusterende tiltak, elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

13

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm høye. Ryddingen må

utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom ikke annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 0,5 m høye. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding. Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført før første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

15

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som er nødvendige for å ivareta det offentlige interesser og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

16

(Merking av usikker is)

De partier av isen på vann og inntaksmagasiner som mister bæreevnen på grunn av regulerings- og overføringene må merkes eller sikres etter nærmere anvisning av NVE.

17

(Etterundersøkelser)

Konsesjonæren kan pålegges å utføre og bekoste etterundersøkelser av reguleringsvirkninger for berørte interesser.

Undersøkelserapportene med tilhørende materiale skal stilles til rådighet for det offentlige. Olje- og energidepartementet kan treffe nærmere bestemmelser om hvilke undersøkelser som skal foretas og hvem som skal utføre dem.

18

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

19

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren skal avstå til kommuner og fylkeskommuner som kraftanlegget ligger i, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av vannkraften, beregnet etter reglene i vassdragsreguleringsloven § 11 nr 1, jf § 2 tredje ledd. Avståelse og fordeling avgjøres av Olje- og energidepartementet med grunnlag i kommunenes behov til den alminnelige elektrisitetsforsyning.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkningen, beregnet som i første ledd.

Olje- og energidepartementet bestemmer hvordan kraften skal avstås og beregner effekt og energi.

Kraften tas ut i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger eller fra konsesjonærens ledninger med leveringssikkerhet som fastkraft og brukstid ned til 5000 timer årlig. Konsesjonæren kan ikke sette seg imot at kraften tas ut fra andres ledninger og plikter i så fall å stille kraften til rådighet. Kostnadene ved omforming og overføring av kraften ved uttak andre steder enn i kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, betales av den som tar ut kraften.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og brukstidens fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av Olje- og energidepartementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Prisen på kraften, referert kraftstasjonens apparatanlegg for utgående ledninger, fastsettes hvert år av Olje- og energidepartementet basert på gjennomsnittlig selvkost for et representativt antall vannkraftverk i hele landet.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å betale til statskassen en mulkt som for hver kWh som urettelig ikke er levert, svarer til den pris pr. kWh som hvert år fastsettes av Olje- og

energidepartementet, med et påslag av 100 %. Det offentlige skal være berettiget til etter Olje- og energidepartementets bestemmelse å overta driften av kraftverkene for eierens regning og risiko, dersom dette blir nødvendig for å levere den betingede kraften.

Vedtak om avståelse og fordeling av kraft kan tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra vedtakets dato.

20

(Luftovermetning)

Konsesjonæren plikter i samråd med NVE å utforme anlegget slik at mulighetene for luftovermetning i magasiner, åpne vannveger og i avløp til elv, vann eller sjø blir minst mulig. Skulle det likevel vise seg ved anleggets senere drift at luftovermetning forekommer i skadelig omfang, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt å bekoste tiltak for å forhindre eller redusere problemene, herunder forsøk med hel eller delvis avstengning av anlegget for å lokalisere årsaken.

21

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av Olje- og energidepartementet.

Ved overtredelse av de fastsatte bestemmelser gitt i loven eller i medhold av loven plikter konsesjonæren etter krav fra Olje- og energidepartementet å bringe forholdene i lovlig orden. Krav kan ikke fremsettes senere enn 20 år etter utløpet av det kalenderår da arbeidet ble fullført eller tiltaket trådte i virksomhet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 14, 19 og 21 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven § 12, post 21.

For overtredelse av bestemmelsene i konsesjonen eller andre i loven eller i medhold av loven fastsatte bestemmelser, kan Olje- og energidepartementet fastsette en tvangsmulkt på inntil kr 100 000 pr. dag til forholdet er brakt i orden, eller inntil kr 500 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Olje- og energidepartementet kan justere beløpene hvert 5. år.

For å sikre at vedtak i medhold av vannressursloven blir gjennomført, kan den ansvarlige pålegges tvangsmulkt til staten, jf. vannressursloven § 60. Pålegg om mulkt er tvangsgrunnlag for utlegg. Når et rettstridig forhold er konstatert kan det gis pålegg om retting

og om nødvendig pålegges stans i pågående virksomhet, jf. vannressursloven § 59.

Overskrides konsesjon eller konsesjonsvilkårene eller pålegg fastsatt med hjemmel i vannressursloven kan dette straffes med bøter eller fengsel inntil tre måneder, jf. vannressursloven § 63 første ledd bokstav c.

22

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de rettskretser hvor anleggene ligger. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de

eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

23

(Reguleringsgrenser og vannslipping)

Regulering og vannslipping skal skje i hht. manøvreringsreglement for Grasbotntjørni. Dersom vannslippingen foregår i strid med dette reglementet, kan utbygger pålegges en tvangsmulkt til staten etter Olje- og energidepartementets nærmere bestemmelse.

Manøvreringsreglement

for regulering av Grasbotntjørni og drift av Grasbotntjørni pumpe i Ulvik herad, Hordaland fylke

Manøvreringsreglementet for Grasbotntjørni vil inngå som en del av manøvreringsreglementet for Statkrafts regulering av Osa, Sima og Bjoreio (Eidfjord Nord). Reguleringsbestemmelsene for statsregulering av Eidfjord Nord gjelder i ubegrenset tid, men kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år regnet fra 18. mai 1973 ifølge opprinnelig konsesjon gitt i medhold av vassdragsreguleringsloven, eller etter 19. juni 2022 ifølge overgangsbestemmelsene vedtatt i lov 1992-06-19 nr 62: Lov om endringer i vassdragsreguleringsloven m.fl..

1.A Reguleringer

Magasin	Naturlig vannstand kote	Reg.grenser		Oppd. m	Senkn. m	Reg. høyde m
		Øvre kote	Nedre kote			
Grasbotntjørni	1107,0	1107,0	1106,8	0	0,2	0,2

Høydene refererer seg til SKs høydesystem (NN 1954).

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

1.B Pumping

Avløpet fra nedbørfeltet, 1,8 km², til Grasbotntjørni skal pumpes fra inntak på kote 1105 til avløp på kote 1160 med maks slukeevne på 0,3 m³/s.

1.C Overføringer

Avløpet fra nedbørfeltet, 1,8 km², til Grasbotntjørni overføres via tunnel og pumping til magasinet Langvatnet tilhørende Lang-Sima-delen av Sima kraftverk i Eidfjordanleggene.

2.

Ved manøvreringen skal det tas hensyn til øyet av vassdragets naturlige flomvannføring nedenfor magasinet og overføringsstedene såvidt mulig ikke økes.

Forøvrig kan pumpingen skje etter kraftverks-eiers behov.

Det er ikke pålagt minstevannføring ut av Grasbotntjørni.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Mulig tvist om forståelsen av dette reglementet avgjøres av Olje- og energidepartementet.